

TIIVISTELMÄ TARVESELVITYS

Kemin kaupungin koulu - ja päiväkotitilat 2016

Esittely kaupunginvaltuustolle 22.2.2016 klo 16

Yleisötilaisuus Kemin kulttuurikeskuksessa 23.2.2016 klo 18

Päätettäessä kunnan kouluverkosta tulee noudatettavaksi hallintolain 41 §:n säännös vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta asiaan osallisille. Säännöksen taustalla on perustuslaista tuleva velvoite edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Kun päätetään kunnan kouluverkosta, on lähtökohtaisesti kysymys asiasta, jonka ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus useiden henkilöiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, joten 41 §:ää ei voi jättää huomiotta.

Osallisille henkilöille tulee varata mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä antaa tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta. Vaikka osalliset on hallintolaissa määritelty henkilöiksi, voidaan osallisina pitää esimerkiksi yhdistyksiä, joiden toiminta sivuaa valmisteltavana olevaa asiaa, jolloin yhdistyksellä olisi mahdollisuus esittää mielipiteensä jäsenistön puolesta.

Osallisilla henkilöillä tulee olla mahdollisuus esittää viranomaiselle asiaa koskevia tietoja, mielipiteitä ja kysymyksiä.

TAUSTAA:

- Tarve selvityksen tekemiseen lähtenyt siitä, että kaupungin koulu- ja päiväkotitiloja on rakennuksina huonossa kunnossa ja niissä on tilanahtautta; useat koulu- ja päiväkotikiinteistöt kaipaavat peruskorjausta.
-> Ensin valmistui pohjoisten kaupunginosien koulu- ja päiväkotitilojen tarveselvitys.
- Takajärven koulun sulkeminen ja siirtyminen väistötiloihin 1.8.2015 ja koulurakennuksen purkaminen 06/2016 mennessä lisännyt tilanahtautta kouluissa.
-> Osoittautui tarpeelliseksi laajentaa selvitystä koskemaan koko kaupungin koulu- ja päiväkotiverkostoa.
- Laadittu tarveselvitys sisältää tietoa nykytilanteesta ja ennusteita tulevaisuuden tarpeista.
- Koulujen ja päiväkotien määrä ja sijoittuminen eri kaupunginosiin selvityksen olennainen osa.
- Pohjana käytetty väestömäärien ja ikärakenteen kehitystä tulevana vuosikymmeninä.

ALUEELLINEN VAIHTELU LAPSIMÄÄRISSÄ ENNUSTEEN MUKAAN:

- Tilastojen mukaan Kemissä varhaiskasvatusikäisten määrä on noin 1200 - 1300 lasta. Määrä laskee 10-15 vuodessa noin 100 lapsella, jonka jälkeen kääntyisi kasvuun. Lisäksi esiopetusikäisiä noin 190-220.
- Perusopetusikäisten määrä vaihtelee noin 1800 - 2020 välillä ollen vuonna 2015 1939 oppilasta. Lähivuosina koululaisten kokonaismäärässä on pientä kasvua mutta 10 vuoden päästä määrä on jo pienempi kuin nykyään ja laskisi siitä edelleen noin 100 oppilaalla.
- Alueellisesti tarkasteltuna varhaiskasvatuksen lapsimäärissä ja perusopetuksen oppilasmäärissä on vaihtelua. Ennusteen mukaan Kivikon suuralueella lapsimäärä pienenee ja Sauvosaaren suuralueella suurenee. Koko kaupungin tasolla lapsimäärä vähenee.

- **Varhaiskasvatusikäisten** määrä kasvaa Sauvosaaren suuralueella 5 vuodessa 150 lapsella, jonka jälkeen kääntyy laskuun ja palaa nykyiselle tasolle vuonna 2030. Koivuharjun suuralueella määrä pysyy tasaisena (noin 300 lasta). Kivikon suuralueella määrä vähenee 100 lapsella 5 vuodessa ja pysyy tällä tasolla 10 vuotta, jonka jälkeen kääntyy nousuun. Syväkankaan ja Hepolan suuralueilla määrä laskee jonkin verran.
- **Peruskouluikäisten määrä** kasvaa Sauvosaaren suuralueella 10-15 vuodessa 200-300 oppilasta, jonka jälkeen kääntyy laskuun. Koivuharjun suuralueella määrä pysyy tasaisena (noin 500 oppilasta). Kivikon suuralueella määrä laskee selvästi vuoden 2020 jälkeen (100-200 oppilasta). Syväkankaan ja Hepolan suuralueilla määrä laskee jonkin verran nykytasosta.
- Kemin kaupunki muodostaa yhden oppilaaksiottoalueen, jonka sisällä oppilaat ohjataan kouluihin siten, että aloittavien ryhmien koot ovat toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia, pedagogisesti toimivia ja taloudellisesti järjestettyjä. Käytännössä ohjaaminen on tapahtunut ja tulee jatkossakin todennäköisesti tapahtumaan kolmella eri alueella. Alueilla ei kuitenkaan ole tarkkoja rajoja:
 - pohjoisen alueen koulut ovat Karihaara, Koivuharju ja Kivikko (Koivuharjun ja Kivikon suuralueet)
 - keskisen alueen koulut ovat Sauvosaari, Takajärvi ja Syväkangas (Sauvosaaren, Syväkankaan ja Kivikon suuralueet)
 - eteläisen alueen koulu Hepola (Hepolan suuralue)

Taulukko 1. Kemin 0-5 ja 6-15-vuotiaat ikäluokittain (ennuste 16.9.2015).

Suuralueet	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Sauvosaari						
0-5	256	406	347	263	220	240
6-15	296	333	513	631	522	411
Koivuharju						
0-5	303	319	307	304	302	302
6-15	504	512	503	518	510	507
Kivikko						
0-5	330	235	233	271	306	307
6-15	606	594	475	385	413	477
Syväkangas						
0-5	299	235	231	258	286	288
6-15	534	545	444	384	403	450
Hepola						
0-5	130	105	94	100	117	128
6-15	213	222	196	165	160	178
Kemi						
0-5	1318	1299	1212	1196	1231	1264
6-15	2153	2206	2131	2083	2007	2023

HANKINTAVAIHTOEHDOT:

- Selvitys ei sisällä yhtä vaihtoehtoa, millainen Kemin kaupungin tulevaisuuden palveluverkko koulujen ja päiväkotien osalta tulisi olla. Tilatarvetyöryhmä on pyrkinyt pohtimaan erilaisia vaihtoehtoja koulu -ja päiväkotitilojen järjestämiseksi ja arvioinut ratkaisuisista aiheutuvia kustannuksia.
- Tässä selvitysvaiheessa ei ole arvioitu käyttökustannuksia tai eri rahoitusvaihtoehtoja. Myöskään opetusjärjestelyistä johtuvia kustannusmuutoksia (esim. henkilöstökulut) ei ole arvioitu.
- Valtio osallistuu toiminnan rahoittamiseen (käyttötalous) valtionosuudella sekä tietyiltä osin valtionavustuksilla. Näiden osalta saattaa lähivuosina tulla muutoksia, joiden vaikutusta ei tällä hetkellä pysty täysin ennustamaan. Nykyisestä perusopetuksen rahoituspohjasta kuitenkin poistuu ns. ryhmäjakoraha, mikä saattaa vaikuttaa ryhmäkokoja suurentavasti, ellei kaupunki pysty osoittamaan vero- tai muista tuloista katetta toiminnalle.
- Remontoitu kiinteistö tai uudisrakennus ja isot yksiköt ovat ylläpidoltaan taloudellisempia.
- Investointikustannukset vaihtelevat 24 - 35 miljoonan euron välillä. Uudisrakentamisen neliö kustannushinta on noin 2500 €/m² koulurakentamisessa.
- Tilaelementtiratkaisuja selvitettiin Takajärven väistön yhteydessä (v. 2015) ja tuolloin kustannusarvio tilaelementeille (15 opetustilaa/ei erityistiloja) oli 5 vuoden vuokra-ajalla 2.000.000 €.
- Vuositasolla Kemin kaupungin investoinnit noin 4 miljoonaa euroa, johon verrattuna selvitystyössä esiteltujen hankintavaihtoehtojen kustannukset ovat mittavat ja toteuttaminen on vähintäänkin kymmenen vuoden projekti.
- Esimerkkilaskelmissa on kustannustason selvittämiseksi käytetty noin 5 700m² kokoista rakennusta mahdollisena väistötilana tai pysyväenä koulutilana.
- Mahdollisia väistö- tai pysyviä tiloja (ei kuitenkaan riittävän suuria) ovat esimerkiksi kulttuurikeskus (vapaan

sivistystyön ja musiikkiopiston tilat) sekä yksityisten omistamat liiketilat; viimeksimainittuja ei ole vielä kartoitettu.

- Vaihtoehtoisia palvelunjärjestäjiä ei ole perusopetuksessa. Varhaiskasvatuksessa kunnallisen palvelun rinnalle kehitetään vaihtoehtoisia palvelumuotoja ja -tapoja.
- Toimitilojen ei tarvitse olla kaupungin suorassa omistuksessa. Tiloja voi vuokrata markkinoilta, yksityisen/julkisen sektorin kumppanuus-/elinkaarimallit, yhteistyö toisten toimijoiden kanssa (julkiset yhteisöt, kuntayhtymät).

0-vaihtoehto: nykyinen kouluverkko 29,63 M€

1-vaihtoehto: kaksi 1-9 yhtenäiskoulua Karihaara ja Syväkangas ja neljä alakoulua Kivikko - Sauvosaari - Takajärvi - Hepola 35,14 M€

2-vaihtoehto: yksi 1-9 yhtenäiskoulu Syväkangas ja yksi 7-9 yläkoulu keskustassa ja viisi alakoulua Karihaara - Kivikko - Sauvosaari - Takajärvi - Hepola 29,38 M€ / 24,9 M€

3-vaihtoehto: yksi 1-9 yhtenäiskoulu Karihaara ja yksi 7-9 yläkoulu keskustassa ja neljä alakoulua Kivikko - Sauvosaari - Syväkangas - Hepola 31,26 M€

4-vaihtoehto: yksi 7-9 yläkoulu keskustassa, viisi 1-6 alakoulua Karihaara - Kivikko - Sauvosaari - Syväkangas - Hepola 26,5 M€

5-vaihtoehto: kolme 1-9 yhtenäiskoulua Karihaara - Syväkangas - keskusta ja kolme 1-6 alakoulua Kivikko - Sauvosaari - Hepola 31,9 M€

6-vaihtoehto: kolme 1-9 yhtenäiskoulua Karihaara-Syväkangas-Hepola/ uusi koulu 33,45 M€ / 26,58 M€ / 29,6 M€

7-vaihtoehto ?

JOHTOPÄÄTÖKSET:

- Kaupungin sisällä tapahtuva muuttoliike asuinalueelta toiselle ja uusien asuinalueiden kaavoitus synnyttää tilanteen, jossa koulu- ja päiväkotitilojen tehokasta käyttöä tulee tarkastella.
- Muutos- ja perusparantamistyö ei kosketa ainoastaan rakennuksia, vaan huomioon on otettava myös koulun/ päiväkodin piha välitunti- ja leikkialueena, liikuntapaikkana ja alueen asukkaiden lähiliikuntapaikkana.
- Nykyiset tilat toimivat heikosti kolmannen sektorin ja kaupungin muiden toimijoiden kanssa toteutetussa yhteistyössä. Koulu voisi olla paikka, jossa päivä jatkuu harrastusten parissa (esim. sijoittamalla nuorisotilat koulujen yhteyteen).
- Koulut ja päiväkodit sijoitetaan toistensa välittömään läheisyyteen. Kaikki esiopetus tulee tulevaisuudessa sijoittaa koulujen yhteyteen. Tällä tavoitellaan toiminnan (esim. esiopetuksen aamu- tai iltapäivähoito ja koulun iltapäiväkerhotoiminta) ja tilojen synergiaetuja (liikunta- ja ruokasali) ja lasten luontevaa siirtymistä varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.
- Mikäli esiopetusryhmät mahtuvat koulujen tiloihin, tämä mahdollistaa hoitopaikkojen lisäämisen tai ryhmien pienentämisen päiväkodeissa.
- Kemin kaupungin pohjoisten kaupunginosien päiväkotien sijoittaminen Karihaaran koulun yhteyteen. Pohjoisen alueen päiväkodeista Toivola ja Marttala eivät ole kaupungin kiinteistöissä ja vuokratilat ovat epäkäytännöllisiä. Päiväkotia ja Karihaaran koulu voidaan luonnollisella tavalla sijoittaa Karihaaran koulun tontille.
- Koivuharjun koulurakennuksesta luovutaan Karihaaran peruskorjauksen yhteydessä. Jos Karihaaran koulu jatkaa nykykokoisena ja osa Koivuharjun oppilaista siirtyy Karihaaraan, tarvitaan 4-5 luokkatilaa lisää.

- Sauvosaaren suuralueelle tarvitaan lisätilaa päivähoitoon ja alaluokille 5 vuoden sisällä. Vaihtoehtoja tilantarpeeseen:
 - Keskusta-alueelle tulee kaavoittaa tontti uudelle päiväkodille tai nykyiset päiväkotitilat tulee peruskorjata. Pohdittava perhekeskuksen perustamista, joka kokoaisi lapsiperheille suunnattuja palveluita saman katon alle (neuvola, perheneuvola, perhetyö, päivähoito, järjestöjen kerhoja jne).
 - Pidennetyn oppivelvollisuuden pienluokat sijoitetaan Hepolaan, jolloin Sauvosaaren koulusta vapautuu 4-5 luokkatilaa.
 - Keskusta-alueen 1-6 luokkien oppilaita kuljetetaan Hepolaan ja/tai sijoitetaan lukiolle/ muihin keskustassa oleviin väistötiloihin (kulttuurikeskus, Sauvo-talo).
- Tulevina vuosina siirtymävaiheessa palveluverkkoratkaisussa tarvitaan väistötiloja, koska kohtalaisen korkean riskin kiinteistöjä on käytössä useampi.
- Todennäköisesti tarvitaan myös tilaelementtiratkaisuja, ellei löydy riittävän suurta rakennusta, joka voitaisiin remontoida väistötilaksi siinä tapauksessa, että rakennus jää pysyvämmiin koulukäyttöön
- Palveluverkkoratkaisussa tulee pyrkiä siihen, että kuljetuksissa on mahdollisimman vähän oppilaita. Pienille oppilaille tulisi taata mahdollisuus käydä alakoulua (1-6 luokat) lähikoulussa ja yläluokkien 7-9 opetus järjestää alueellisesti. Pohdittava on, kuinka paljon, miltä alueelta ja minkä ikäisiä oppilaita kuljetetaan.
- 1-9 yhtenäiskoulut halutaan säilyttää. Pohdittava on, onko kolme yhtenäiskoulua liian monta. Vähintään kaksi yhtenäiskoulua on toiminnallisesti tarkasteltuna perusteltua ja neljättä yläkoulua ei oppilasmäärien mukaan kannata rakentaa.
- Ratkaistava on myös, jatkaako Takajärven koulu Hepolassa, sijoitetaanko Takajärven koulun oppilaat Syväkankaalle ja yläkoulu väistää muualle vai rakennetaanko uusi koulu? Päättös tulee vaikuttamaan

muiden koulujen oppilasrakenteeseen.

- Ratkaistava on myös, halutaanko Hepolan koulu säilyttää 1-9 yhtenäiskouluna? Jos halutaan säilyttää, toimiiko koulu alakoulun osalta 1 vai 2 sarjaisena? Yläkoulun osalta on ratkaistava, toimiiko yläkoulu 1, 2 vai 3-sarjaisena vai tarvitaanko Hepolaan yläkoulua jatkossa ollenkaan. Jos Hepolan koulu halutaan säilyttää 1-9 yhtenäiskouluna, on ratkaistava sarjallisuuden määrä sekä se, miltä alueelta Hepolaan kuljetetaan lisää oppilaita.
- Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmiä joudutaan perustamaan lisää, ne voidaan sijoittaa lukiolle.
- Opetussuunnitelmat uudistuu 1.8.2016 alkaen. Päiväkoti -ja koulutilojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon opetussuunnitelmien vaatimukset koulutiloille ja tilojen muunneltavuus ja monikäyttöisyys. Myös päiväkotien ja koulujen pihoja on syytä jatkuvasti kunnostaa ja kehittää lähiliikuntapaikoiksi oppilaille ja lähiympäristöjen asukkaille.
- Voimassa olevan koulutuslainsäädännön mukaan kunta on vastuussa koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Oppilasmäärien muutokset, kaavoituspolitiikka ja kunnan yleinen taloustilanne vaikuttavat kunnan päiväkotien ja kouluverkkoon.
- Eri hankintavaihtoehtojen kustannuksissa on eroja ja kustannukset ovat mittavat suhteessa kaupungin taloustilanteeseen. Voidaan todeta, että mitä enemmän rakennetaan uutta, sitä kalliimmaksi kustannukset nousevat.
- Kemin kaupungin talous ja kuntatalouden yleisesti heikot näkymät haastavat kaupungin etsimään ratkaisuja, jotka ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisia.
- Nykyisen päiväkotien ja kouluverkon osin heikko kunto ja tilankäytön muuttuva tarve edellyttävät määrärahojen osoittamista muutos- ja perusparannustyöhön, mahdollisesti myös uudisrakentamiseen. On

erittäin todennäköistä, että kaupunki joutuu tekemään investoinnit lainarahalla. Valtion opetus- tai muu hallinto ei myönnä toistaiseksi avustuksia koulu- tai päiväkotirakentamiseen.

- Lähtökohtaisesti nykyiset tilat pinta-alan mukaan tarkasteltuna ovat riittävät. Ne tulisi kuitenkin saattaa asianmukaiseen kuntoon rakenteellisesti ja toiminnallisesti. Alueellisesti tarkasteltuna koulujen sijainti ja koko eivät vastaa nykyisiä ja tulevia laadullisia ja määrällisiä tarpeita.
- Muutoksia valmisteltaessa tulee ottaa huomioon perusopetuslain 6.1 §, jonka mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen.
- Päätöksenteossa tulee myös tarkastella, mitä vaikutuksia muutoksilla on päiväkotien ja koulujen toimintakulttuuriin, oppimisympäristöihin ja lasten ja nuorten hyvinvointiin.
- Valmistelussa tulee noudatettavaksi hallintolain 41 §:n säännös vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta asiaan osallisille. Kun päätetään kunnan kouluverkosta, on lähtökohtaisesti kysymys asiasta, jonka ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus useiden henkilöiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin.
- Niukoista investointimäärärahoista huolimatta Kemin kaupunki on tehnyt koulujen ja päiväkotien peruskorjauksia sekä rakentanut uusia tiloja mm. Kivikon päiväkotia, Sauvosaaren koulu, Syväkankaan koulu.
- Tarveselvitys kuitenkin osoittaa, että uusien investointien tarve tulevina vuosina on ilmeinen.

PÄÄTÖKSENTEKOMENETTELY JA AIKATAULU:

- yleisöinfo 23.2.2016
- selvitys luettavissa Kemin kaupungin www-sivuilla 23.2.2016 tilaisuuden jälkeen
- Kysely- ja kommentointimahdollisuus Otakantaa.fi -alustan kautta avautuu 9.3.2016 -> linkki samasta paikasta kaupungin www-sivuilta kuin selvityskin on luettavissa

- käsittely koulutuslautakunnassa
- käsittely kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa

- jatkovalmistelussa kommentoinnin ja palautteen jälkeen
 - valituista vaihtoehtoista tarkemmat vertailulaskelmat huomioiden mm.
 - henkilöstöresurssien tarve > kustannukset
 - mahdolliset kuljetustarpeet > kustannukset
 - kiinteistöjen käyttökustannukset

Kiitos mielenkiinnosta!